

Ausztria politikai pártjai

Ausztria jelenleg a második köztársaság korszakát éli, amely 1945 áprilisában született meg, amikor a szociáldemokrata Karl Renner vezetésével 1945. április 27-én ideiglenes kormány alakult Ausztria Szocialista Pártja (SPÖ), az Osztrák Néppárt (ÖVP) és Ausztria Kommunista Pártja (KPÖ) részvételével. Az ideiglenes kormány függetlenségi nyilatkozatot bocsátott ki, amelyben bejelentette az Osztrák Köztársaság helyreállítását, valamint semmisnek nyilvánította az 1938-ban bekövetkezett Anschlusst. A második köztársaság alkotmányos alapját az 1920-ban elfogadott, majd 1929-ben módosított szövetségi alkotmány (Bundesverfassung), az 1955. évi osztrák államszerződés és az Ausztria örökös semlegességéről szóló alkotmánytörvény jelenti.

Az 1945 utáni osztrák pártrendszer a két nagy párt – a szociáldemokrata valamint a néppárt – dominanciája és sajátos szimbiózisa jellemzi. Az SPÖ és az ÖVP nagykoalíciót alkotva közösen kormányzott 1945 és 1966 között, valamint 1987 és 2000 között, 2007 januárja óta pedig ismét szociáldemokrata–néppárti nagykoalíció áll Ausztria élén. A közös kormányzások idején a két nagy párt a tisztségek arányos elosztására törekedett, ennek megfelelően a kancellárt az egyik, az alkancellárt a másik nagy párt adta, a miniszteri posztokat pedig hozzávetőlegesen fele-fele arányban osztották el egymás között. Ez az ún. arányrendszer (Proporz-System), amely nemcsak a politikában, hanem a gazdaság és a kultúra területén is érvényesült. Ausztria 1945 utáni történetében előfordultak olyan időszakok is, amikor a két nagy párt egyike egyedül kormányzott: 1966 és 1970 között a néppárt, ezt követően 1983-ig pedig a szociáldemokrata párt kezében volt a kormányrúd. Ausztria Szabadságpártja előbb a szociáldemokrata párttal (1983 és 1987 között), majd a néppárttal (2000 és 2007 között) alkotott kiskoalíciót. A már említett három párton kívül még négy pártnak sikerült a bejutás a Nemzeti Tanácsba 1945 után: Ausztria Kommunista Pártjának (KPÖ), a Zöld Alternatívoknak (GA), a Liberális Fórumnak valamint a Szövetség Ausztria Jövőjéért (BZÖ) nevű pártnak.

A törvényhozó hatalmat a kétkamarás parlament gyakorolja. A 183 képviselőből álló Nemzeti Tanács tagjait az arányos képviselet alapján, általános, egyenlő, közvetlen és titkos választásokon mindeztidáig négy évre választották, a 2007-es választási reform értelmében azonban a következő törvényhozási periódus már ötéves lesz. A Nemzeti Tanács két legfontosabb feladata a szövetségi törvények elfogadása, illetve a kormány munkájának ellenőrzése. A Szövetségi Tanács 62 képviselőjét lakosságuk arányában a kilenc szövetségi tartomány delegálja. Feladata a tartományok érdekeinek képviselete a törvényhozás folyamatában. A költségvetés kivételével a Nemzeti Tanács által elfogadott valamennyi törvényt jóvá kell hagynia. A Nemzeti Tanács által hozott törvényekkel kapcsolatban ellenvetéseket tehet, amelyek többnyire csupán halasztó hatályúak lehetnek. Néhány esetben azonban abszolút vétőjoggal rendelkezik: hozzájárulása szükséges például az olyan törvények elfogadásához, amelyek a szövetségi tartományok hatásköreit kívánják korlátozni. Az ország államfője a szövetségi elnök (Bundespräsident), akit hat évre közvetlenül az állampolgárok választanak. Ő nevezi ki a szövetségi kancellárt és annak javaslatára a kormány tagjait. Rendszerint a választásokon a legtöbb mandátumot megszerző parlamenti párt vezetőjét bízta meg kormányalakítással. A szövetségi elnök tiszteit 2004 júliusa óta Heinz Fischer tölti be. A szövetségi kormány élén a szövetségi kancellár (Bundeskanzler) áll, aki az alkancellár és a miniszterek segítségével intézi a kormányzati ügyeket.

A 2006. október 1-jén megrendezett nemzeti tanácsi választásokon öt pártnak sikerült a törvényhozásba való bejutáshoz szükséges 4%-os parlamenti küszöb átlépése. A legtöbb képviselői helyet – 68-at – Ausztria Szociáldemokrata Pártja (SPÖ) szerezte meg. Az Osztrák Néppártnak (ÖVP) ennél mindössze kettővel kevesebb, tehát összesen 66 mandátumot sikerült elnyernie. A Nemzeti Tanácsban jelenleg mind a Zöld Alternatívoknak (GRÜNE), mind Ausztria Szabadságpártjának (FPÖ) 21-21 képviselője foglal helyet. A legkevesebb

mandátummal – héttel – a Szövetség Ausztria Jövőjéért (BZÖ) nevű tömörülés rendelkezik. A 62 tagot számláló Szövetségi Tanácsban a szociáldemokrata párt 29, a néppárt 26, a zöld párt 4 mandátummal rendelkezik, 3 képviselő pedig független.

Ausztria Szociáldemokrata Pártja (Sozialdemokratische Partei Österreichs – SPÖ)

Logó:

Alapítva: az 1888. december 30. – 1889. január 1. között

Eszmeiség: szociáldemokrácia

Politikai elhelyezkedés: balközép

Parlamenti jelenlét: 1897 óta

Tagság nemzetközi szövetség(ek)ben:

- Szocialista Internacionálé (Socialist International - SI)
- Európai Szocialista Párt (Party of European Socialists – PES)

EP-frakció: az Európai Parlament Szocialista Képviselőcsoportja (Socialist Group in the European Parliament)

Hivatalos színe(i): piros

Weboldal: <http://www.spoe.at>

Az SPÖ alapvető értékei közé sorolja a békét. Európa egyesítését pedig a nemzetközi béke megvalósítására irányuló terv részeként értelmezi. Úgy véli, hogy csupán az egységes Európa fokozatos kiépítésével teremthetők meg az államok és az etnikai csoportok közötti konfliktusok békés megoldásának előfeltételei. Az Európai Uniót a szolidaritás, a társadalmi esélyegyenlőség, a tolerancia és a biztonság közösségének tartja, amelynek nyitva kell állnia minden olyan állam számára, amely osztja ezen értékeket, és képes eleget tenni az uniós csatlakozáshoz szükséges feltételeknek. Az Osztrák Szociáldemokrata Párt számára a béke mellett a másik kiemelten fontos cél a szociális biztonság megteremtése. Ezért véleménye szerint nem szabad, hogy az európai integráció csupán az egységes európai piac megvalósításáról szóljon, hanem emellett ugyanolyan fontossággal kell, hogy bírjon a szociális biztonság Európájának kiépítése. A párt különleges küldetésének tartja, hogy elérje az EU szociális dimenziójának megerősítését. Ennek keretében szorgalmazza például, hogy EU-szinten is történjenek erőfeszítések a foglalkoztatottság növelésére. Szükségesnek tartja továbbá az európai gazdasági- és monetáris unió foglalkoztatási és szociális unióval való kibővítését, amelyben fontos szerepet játszhat a szociális partnerség rendszere, valamint a szakszervezetek. Az SPÖ vezette kormány a munkahelyteremtés, a növekedés és a szociális biztonság céljának eléréséhez az ún. lisszaboni stratégia megvalósítását is támogatja. Ausztria Szociáldemokrata Pártja ugyancsak fontosnak tartja, hogy az európai közösség demokratikus struktúráit továbbfejlesszék, mivel véleménye szerint Európa egységesítése együtt járt olyan európai központi intézmények kiépítésével, amelyek működésük során nem a polgárok érdekeit képviselik. Ebből kifolyólag szükséges az Európai Parlament hatáskörének kiterjesztése, illetve az erős európai civil társadalom megteremtése. A demokratikus struktúrák fejlesztése mellett elengedhetetlennek tartja a közös költségvetés újragondolását is. Ennek során pedig a takarékos költségvetési terveket támogatja, mivel alapelve az európai adóbevételek felelősségteljes kezelése. A szociáldemokrata párt álláspontja szerint katonai szövetségek létrehozása nem hatékony eszköze az erőszak megelőzésének, ezért az SPÖ vezette kormány nem kíván ilyenekben részt venni. Ehelyett azt javasolja, hogy alakítsák Európát a demokratikus jogállamok kontinensévé, mivel a demokratikus államok a lehető legtrikábban indítanak háborút egymás ellen. Az SPÖ az EU bővítését támogatja, mivel azt a

béke és a stabilitás övezete kiterjesztésének tartja. Ugyanakkor fontosnak véli, hogy újabb államoknak a közösséghez való csatlakozására csak mind a csatlakozni kívánó állam, mind az EU alapos felkészülése után kerüljön sor, hiszen csak ebben az esetben biztosítható, hogy a bővítés mindkét fél számára előnyökkel járjon. Valamennyi európai állam csatlakozása után sem válhat azonban a közösség ún. Európa erőddé, amely elzárkózik a más népekkel és kontinensekkel való kapcsolattartástól, hanem késznek kell állni a világ többi részével folytatott állandó párbeszédre.

Osztrák Néppárt (Österreichische Volkspartei – ÖVP)

Logó:

Alapítva: Bécs, 1945. április 17.

Eszmeiség: kereszténydemokrácia, konzervativizmus

Politikai elhelyezkedés: jobbközép

Parlamenti jelenlét: 1945 óta

Tagság nemzetközi szövetség(ek)ben:

- Nemzetközi Demokrata Unió (International Democrat Union – IDU)
- Európai Demokrata Unió (European Democrat Union – EDU)
- Európai Néppárt (European People's Party – EPP)

EP-frakció: az Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja (European People's Party and European Democrats – EPP-ED)

Hivatalos színe(i): fekete

Weboldal: <http://www.oevp.at>

Az ÖVP az európai integráció mellett leginkább elkötelezett pártok közé tartozik Ausztriában. Saját érdemének tartja, hogy Ausztria 1989-ben benyújtotta csatlakozási kérelmét az Európai Közösséghez, és ugyancsak saját politikája sikereként élte meg az ország EU-csatlakozását 1995-ben. Emellett a jövőben is aktívan közre akar működni az európai békeprojektben. A néppárt egy olyan uniós reformszerződés kidolgozását szorgalmazza, amely egy az Európa jövőjéről folytatott nyílt, építő jellegű és konszenzuserősítő vita eredményeként születik meg. A közös európai alkotmány elfogadásának szükségességét véleménye szerint az indokolja, hogy ennek révén az uniós döntéshozatal gyorsabbá, hatékonyabbá tehető. A közös költségvetés megreformálását szintén elkerülhetetlennek tartja. Ennek kapcsán azt javasolja, hogy az unió működését a jövőben igyekezzenek minél inkább saját forrásokból finanszírozni, felvette például az európai kerozinadó bevezetésének, illetve a pénzügyi tranzakciók megadóztatásának lehetőségét. Céljai között fogalmazza meg továbbá egy az egész világra kiterjedő ökoszociális gazdasági és társadalmi rend kiépítését is. A szubszidiaritás elvének érvényesülését az unió működésében ugyancsak erősíteni kívánja. Az Osztrák Néppárt támogatta a közösség 2004-es kelet-európai bővítését, mivel úgy vélte, hogy ez a bővítés a stabilitás, a biztonság és a jólét megerősítését szolgálja Európában, valamint ennek révén Ausztria a nyugati világ peremállamából újra Közép-Európa egyik központjává válhat. Hangsúlyozza, hogy az unió tagállamai közül Ausztria profitált a legtöbbet ebből a bővítésből. Véleménye szerint az európai integrációhoz való csatlakozás lehetőséget a balkáni államok számára továbbra is fenn kell tartani. Ugyanakkor a közösség jövőbeni bővítései során ragaszkodni fog ahhoz, hogy a bővítésről való döntéskor ne csak a tagjelölt államok felkészültségét vegyék figyelembe, hanem magának az uniónak az újabb tagállamok felvételére való képességét is. A Törökországgal folyó csatlakozási tárgyalásokkal kapcsolatban kiharcolta annak a kinyilvánítását, hogy ezen tárgyalásoknak a Törökország felvételre való végződése korántsem garantált. Ha azonban mégis erre kerülne sor, akkor

Ausztriában mindenképpen népszavazásra bocsátaná Törökország felvételének kérdését. Az ÖVP számára az uniónak a stratégiai partnereivel szembeni szomszédságpolitikája ugyancsak nagy jelentőséggel bír. Ezen belül különösen fontosnak véli az Oroszországgal, Ukrajnával és a kaukázusi országokkal való szoros együttműködést a gazdasági kérdésektől egészen a kultúráig.

Zöldek - Zöld Alternatívok (Die Grünen – Die Grüne Alternative – GRÜNE)

Logó:

DIE GRÜNEN

Alapítva: Bécs, 1986

Eszmeiség: ökológizmus, zöld politika (green politics)

Politikai elhelyezkedés: baloldal

Parlamenti jelenlét: 1986 óta

Tagság nemzetközi szövetség(ek)ben:

- Globális Zöld Koordináció (Global Green Coordination – GGC)
- Globális Zöld Hálózat (Global Green Network – GGN)
- Európai Zöld Párt (European Green Party – EGP)

EP-frakció: a Zöldek/ az Európai Szabad Szövetség Képviselőcsoportja (Greens/European Free Alliance - Greens/EFA)

Hivatalos színe(i): zöld

Weboldal: <http://www.gruene.at>

A zöld párt bár tiszteletben tartotta az uniós csatlakozásról döntő 1994-es osztrák népszavazás eredményét, mindez nem akadályozta meg abban, hogy megfogalmazza a csatlakozással kapcsolatos aggályait. Mindenekelőtt attól tartott, hogy az EU-hoz való csatlakozás a magas színvonalú környezetvédelem és a szociális jóléti vívmányok feladását fogja maga után vonni Ausztriában. A Zöldek az EU-ban azért küzdenek, hogy az demokratikus, a szociális és környezetvédelmi szempontokat szüntelenül szem előtt tartó közösség legyen. Az EU működését jellemző demokratikus deficit csökkentésének érdekében szükségesnek tartják az Európai Parlament hatáskörének kiterjesztését. Kiemelten kezelik az emberi jogok tiszteletben tartásának kérdését is. Kötelező érvényű diszkriminációellenes törvényekkel kívánják biztosítani, hogy senkit ne érhessen hátrányos megkülönböztetés etnikai vagy nemi hovatartozása, életkora, vallási vagy politikai meggyőződése miatt. Fontosnak tekintik azt is, hogy az EU menekültügyi politikájának alakítását humanitárius alapelvek vezéreljék. A környezettudatos Európai Unió megvalósításához is több javaslatot megfogalmaztak. Szorgalmazzák például egy olyan adóreform végrehajtását, amely az élők munkája helyett az energia- és nyersanyag-felhasználást adóztatná meg. Véleményük szerint szükséges, hogy a tagállamok lemondjanak az atomenergia felhasználásáról, és áttérjenek a megújuló energiaforrások alkalmazására. Az uniós mezőgazdasági politikát oly módon alakítanák át, hogy csak azok a termelők részesedhessenek az agrártámogatásokból, akik betartják a környezetvédelmi előírásokat. A közlekedés tekintetében a vasúton és a vízi úton történő szállítást, valamint a tömegközlekedést támogatják. Európa szociális dimenzióját a közös foglalkoztatás- és adópolitikával rendelkező európai szociális unió megvalósításával kívánják erősíteni. A Zöld Alternatívok az unió bővítésében történelmi esélyt látnak Európa megosztottságának megszüntetésére, így az EU 2004-es kelet-európai bővítését is támogatták. A közösséghez való csatlakozás egyetlen elengedhetetlen feltételének a demokrácia és az emberi jogok tiszteletben tartását tekintik.

Ausztria Szabadságpártja (Freiheitliche Partei Österreichs - FPÖ)

Logó:

Alapítva: Bécs, 1956. április 7.

Eszmeiség: populizmus, nacionalizmus, konzervativizmus

Politikai elhelyezkedés: szélsőjobb

Parlamenti jelenlét: 1956 óta

Tagság nemzetközi szövetség(ek)ben: egyetlen nemzetközi szövetségnek sem tagja

EP-frakció: az Európai Parlamentben egyetlen képviselője (Andreas Mölzer) foglal helyet, aki egészen a közelmúltig az Identitás, Hagyomány, Szuverenitás Képviselőcsoport (Identity, Tradition and Sovereignty Group - ITS) tagja volt, jelenleg azonban már független képviselő, mivel az ITS frakció 2007. november 14-én felbomlott.

Hivatalos színe(i): kék

Weboldal: <http://www.fpo.at>

Az FPÖ ellenezte Ausztria EU-csatlakozását, mert attól tartott, hogy az ország uniós tagsága következtében gyengül majd az osztrák identitás és csorbulni fog az ország szuverenitása, emellett a külföldieknek az osztrák gazdaságba való behatolását sem ítélte kedvezőnek. A párt az EU-val szembeni kritikus hangnemét mind a mai napig megőrizte. Az osztrák szuverenitás elvesztéseként értelmezi például, hogy a törvényeknek közel 90%-át már nem az osztrák Nemzeti Tanács, hanem az EU kezdeményezi. Nem támogatja az uniós reformszerződés elfogadását sem, mert véleménye szerint az Ausztria semlegességének feladását, az ország Brüsszelen keresztül, idegenek általi irányítását, és az osztrák hadsereg háborús konfliktusokban való bevetését fogja eredményezni. Az EU-s reformszerződéssel kapcsolatban további kritikaként fogalmazza meg, hogy annak tartalma mintegy 95%-ban megegyezik azzal az alkotmányos szerződéstervezettel, amelynek a ratifikációs folyamata egyszer már sikertelenül zárult. Ebben annak a bizonyítékát látja, hogy az európai polgárok akarata ellenére kívánnak egy európai szuperállamot létrehozni. Fellep az ellen is, hogy Ausztria hozzájárulását az EU-s költségvetéshez akár csak egyetlen centtel is növeljék, hiszen Ausztria már így is a legnagyobb nettó befizetőnek számít a közös európai költségvetésbe az ország lakosságszámának figyelembevételével. A szabadságpárt véleménye szerint Európát bevándorlók özöne és iszlamizálódás fenyegeti. A bevándorlók többségét iszlámvallású, gazdasági menekültek teszik ki, akik nemcsak az európai szociális rendszert, hanem azokat a keresztény-nyugati értékeket is veszélyeztetik, amelyeken Európa alapszik. Az FPÖ az osztrák állampolgárság megadását is a jelenleginél szigorúbb feltételekhez kötné. Elképzelése szerint csak azok szerezhették meg az osztrák állampolgárságot, akik hitet tesznek a demokrácia mellett, magas szinten beszélnek a német nyelvet, valamint tiszteletben tartják az osztrák kultúrát és értékeket. Törökország felvételét az EU-ba azért tartaná rossz döntésnek, mert úgy véli, hogy Törökország nem európai ország sem kulturális szempontból, sem a demokratizálódás szintjét tekintve. Ezenkívül az EU-s költségvetést hihetetlen mértékben megterhelné a török csatlakozás, amely Európa további iszlamizálódásával is fenyegetne.

Szövetség Ausztria Jövőjéért (Bündnis Zukunft Österreich - BZÖ)

Logó:

Alapítva: Salzburg, 2005. április 17.

Eszmeiség: populizmus, nacionalizmus, konzervativizmus

Politikai elhelyezkedés: jobboldal

Parlamenti jelenlét: 2006 óta

Tagság nemzetközi szövetség(ek)ben: egyetlen nemzetközi szövetségnek sem tagja

EP-frakció: az Európai Parlamentben nincs képviselője

Hivatalos színe(i): narancssárga

Weboldal: <http://www.bzoe.at>

A BZÖ kiemelten fontos feladatnak tartja Ausztria nemzeti érdekeinek következetes és határozott képviseletét az EU-ban. Szeretné elérni, hogy Ausztria a jelenleginél öntudatosabb és függetlenebb államként vegyen részt az integrációban. Az EU erősségének tekinti a közösség kulturális sokszínűségét, amelynek fenntartását a jövőben is elengedhetetlennek véli. Megfelelő feltételek között ugyanakkor fontosnak tartja az európai együttműködést, illetve a nemzetek közötti szolidaritás érvényesülését. Az Európai Unió reformszerződésével kapcsolatban azt az álláspontot képviseli, hogy annak kidolgozása és elfogadása során mindenképpen figyelembe kellene venni az uniós állampolgárok véleményét. A BZÖ minden egyéb kérdés esetében is fontosnak ítéli, hogy a tagállamok polgárai a közvetlen demokrácia intézményein keresztül jobban be tudjanak kapcsolódni az uniós döntéshozatal folyamatába. A párt szorgalmazza a szubszidiaritás elvének, valamint a nemzeti parlamentek szerepének erősítését az EU-ban. Bizonyos politikaterületek irányítását egyenesen visszahelyezné a közösségi szintről a nemzeti szintre. A BZÖ ellenzi, hogy Ausztriának az uniós költségvetésbe való befizetéseinek mértékét növeljék, hiszen Ausztria már így is nettó befizetőnek számít: a közös költségvetéshez való hozzájárulása messze meghaladja azt az összeget, amelyet támogatásként visszakap. A párt egyébként is bizalmatlan az uniós pénzügyi források felhasználásának hatékonyságával kapcsolatban, és harcot hirdet az EU-s források pazarlása, illetve az azokkal való visszaélés ellen. A BZÖ a közösség további bővítésének tárgyában is határozott álláspontot képvisel. Törökország csatlakozását az Európai Unióhoz hevesen ellenzi. A teljes jogú tagság helyett inkább egyfajta partneri viszonyt ajánlana fel a muszlin országnak. **(Nagyszegi Teréz)**

Források:

Kardos József – Simándi Irén (szerk.) [2002]: *Európai politikai rendszerek*. Osiris, Budapest.
Dr. Körösi István: *Ausztria új szerepe: közép-európai államként ismét az európai centrumban*.
In: Kiss J. László – Gálik Zoltán (szerk.) [2005]: *A huszonötök Európái*. Osiris, Budapest.

<http://en.wikipedia.org>

Parlamenti honlapok:

<http://www.parlinkom.gv.at> (Österreichisches Parlament)

<http://www.europarl.europa.eu> (European Parliament)

Az osztrák parlamenti pártok honlapjai:

<http://www.spoe.at> (SPÖ)

<http://www.oevp.at> (ÖVP)

<http://www.gruene.at> (GRÜNE)

<http://www.fpoe.at> (FPÖ)

<http://www.bzoe.at> (BZÖ)

Nemzetközi pártszövetségek honlapjai:

<http://www.socialistinternational.org> (Socialist International - SI)

<http://www.pes.org> (Party of European Socialists – PES)

<http://www.idu.org> (International Democrat Union – IDU)

<http://www.epp.eu> (European People's Party – EPP)

<http://www.globalgreens.info> (Global Green Coordination – GGC)

<http://www.europeangreens.org> (European Federation of Green Parties – EFGP)